

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK III.

Redaktor: Podplukovník Bohumil Boček.

ČÍSLO 7.

Major Josef Tureček:

Předvojový prapor za přibližování a zjednání dotyku.

Podplukovník Halhuber se pozastavuje nad tím, že jsem v svém článku o dotkových hlídkách v 5. čísle Vojenských rozhledů z roku 1932 počítal pro předvojový prapor za přibližování s pásmem činnosti širokým jen 1600 kroků. Abych „pravdu děl“, stavěl jsem tehdy jen na ustanovení Cvičebního řádu a na příkladu majora Šantory, a ani mně při tom nenapadlo, abych se nad uvedenou šířkou zamyslel; při mém pojednání bylo to jaksi věci vedlejší.

Protože otázka sama není bez důležitosti, bude snad na místě, abychom o ní uvažovali podrobněji.

O šířce pásma předvojového praporu za přibližování a zjednání dotyku se vyskytují v poslední době různé názory, při čemž dochází k pozoruhodným diferencím.

Podle nejnovějších oprav našeho Cvičebního řádu může být předvojovému praporu „v dosti přehledném terénu“ přiděleno pásmo až 2000 m široké. Před opravou byla normální šířka 1600 kroků.

Francouzský Cvičební řád z roku 1929 praví, že šířka 1000 m je pro prapor šířkou zásadní (pro rotu 400 m).

Plukovník Touchon v březnovém čísle Revue d'Infanterie (1932) pokládá šířku 2000 m za zcela normální. Podplukovník gšt. Nalot v přednášce vydané válečnou školou (kurs pro vyšší velitele 1929—30) přiděluje praporu v normálním terénu pásmo široké 3000 kroků (2250 m). Totožný požadavek na prapor klade v svém článku podplukovník Halhuber právě, že šířka 3000 kroků bude pro prapor šířkou obvyklou.

Pokud jsem se mohl informovati, souhlasí s řešením podplukovníka Nalota též mnozí důstojníci generálního štábu, kdežto důstojníkům zbraní se to zdá příliš mnoho.

Já sám se kloním k názoru posledních a pokusím se tento názor v dalších statích odůvodnit.

1. Předvoj má za přibližování těžkou a odpovědnou úlohu. Má chrániti velitele i vojsko proti překvapení, odstraňovati nepřátelské odpory i materiální překážky, zjednatí dotyk a dosáhnouti nebo udržeti čáru stanovenou rozkazem; má získati zprávy o nepříteli a zabrániti v činnosti všem jeho zpravodajským orgánům.

Těmto všeobecným úkolům stanoveným služebními předpisy nelze se vyhnouti; škrtne-li je, pozbývájí předvoje svého *raison d'être*.

Čl. 163 Polního řádu praví, že velitel předvoje jest odpověden za splnění úkolu, který dostal. Z toho logicky vyplývá, že velitel, který předvoj vysílá, jest odpověden za to, že předvoj bude vybaven pro splnění svého úkolu dostatečnými prostředky.

Je-li řečeno, že „v normálním“ terénu lze přidělití předvojovému praporu za přibližování a zjednání dotyku pásmo 3000 kroků široké, musí to býti chápáno tak, že v terénu zvláště výhodném lze tuto šířku zvětšiti třebaš až na 4000 kroků. Pro zjednodušení podám zde však své

úvahy se zřetelem na šířku 3000 kroků a čtenář sám si odvodí z toho již všechny obtíže, jež by vznikly v pásmu o 1000 kroků zvětšeném.

Normálním (převládajícím) terénem jest u nás mírná pahorkatina, kde se pole a luka střídají s lesy, které tvoří buď větší komplexy nebo menší parcely. A čím menší parcely, tím toto střídání je obvykle častější. Vesnice jsou od sebe vzdáleny průměrně na 2 km.

Podíváme-li se na př. na speciální mapu Hradec Králové—Pardubice a představíme-li si postup praporu na šířce 3000 kroků v kterémkoli směru, shledáme, že prapor neprojde nikde takřka ani 1 km, aniž se neocitne buď celý nebo z polovice v lese anebo ve vesnici, t. j. v terénu nepřehledném.

Organické prostředky praporu jsou známy. Z posilových mu bývá jako předvoji přiděleno dělostřelectvo, podle okolností četa děl, zákopníci a několik jezdců. (S tanky a obrněnými auty nemůžeme po většině počítati. I Polní řád se zmiňuje o nich v tomto případě jen jako o eventualitě.

2. Dříve než budu posuzovat různé situace, v kterých se může předvojový prapor za přibližování a zjednání dotyku octnouti, třeba si uvědomiti, v jakém tvaru bude prapor postupovat a jaká bude síla podpory, již mu mohou jednotlivé palebné prostředky poskytnout.

Naše předpisy zdůrazňují, že velitel je povinen ponechati si zálohu, a užil-li jí, má si ji znovu co nejdříve vytvořit.

Musí míti tedy svou zálohu i velitel předvojového praporu, neboť jinak by neměl na vedení akce takřka žádného vlivu. Rovněž velitel roty se bez ní neobejde, tím spíše, že na frontě 3000 kroků široké nemůže na včasnou podporu praporeční zálohy v mnoha případech spoléhati.

Nebude snad na závadu, budeme-li se zde proti zvyklostem zabývat nejprve otázkou zálohy a stanovíme-li její početní sílu.

Jak bude silná záloha velitele praporu?

Četa jistě nestačí a nutno tedy počítati alespoň s půlrotou. Bude-li to půlrota, kudy ji vésti? Za středem, za pravým anebo za levým křídlem? Což bude-li jí třeba na pravém křídle, zatím co postupuje na levém? Terén se při postupu neustále mění, o učlenění nepřítele (jeho předvojů) není dosud žádných zpráv nebo je jich málo, a přece můžeme na každém okamžikem narazit. Nevíme, zda se nám podaří proniknout, či budeme-li donuceni k obraně. Pro útok by byla záloha vhodnější na pravém, pro obranu zase na levém křídle. Či vésti ji za středem, aby byla schopna zasáhnouti v kterékoli části pásma? Což však, je-li pro to terén příliš nevýhodný? A co v terénu nepřehledném a v lese? Bude tak moci včas zasáhnouti na křídlech, bude-li postupovati za středem?

Zde je tedy první kámen úrazu. Je-li pásmo příliš široké, zmenší se síla útoku i odporu a je nebezpečí, že záloha nebude moci včas na příslušném místě zasáhnout ani pohybem, ani palbou. Na pohyb nebude mnohdy času, pro palbu bude příliš velká vzdálenost a často nebude ani potřebného výstřelu.

Tuto nevýhodu lze snad napravit rozdělením zálohy, čímž by aspoň její část byla vždy pohotově.

Protože však s dělením půlroty lze těžko v daném případě počítati, musí si velitel praporu ponechat jako zálohu celou rotu a tu pak rozdělit tak, aby na př. za každou rotou 1. sledu postupovala jedna půlrota.

Zdá se, že toto řešení jest i při nevýhodě tříštění sil nevyhnutelné, neboť jinak bychom riskovali porážku praporu dříve, než by mohla zasáhnouti jeho záloha.

Zbývají nám tedy pro první sled dvě roty. Rozdělíme-li pásmo praporu na dvě stejné polovice, což si u předvoje při neustálé změně terénu a nedostatku zpráv o učenění nepřátelských SPO a předvojů nelze jinak ani myslet, bude každá rota pracovat v pásmu širokém 1500 kroků. Každý velitel roty si ponechá pro začátek obyčejně jednu čet v záloze; zbudou tedy jen tři čety pro palebný sled. Vypočteme jeho hustotu!

Velitelé křidelních čet si ponechají pravděpodobně po jednom družstvu v záloze. Tato družstva budou určena k udržování spojení a k ochranně boku pro ten případ, že se sousední prapor anebo rota opozdí, což se při nesnadném vedení a různosti terénu přihodí při postupu v širokém pásmu dosti často. Nelze také počítati vždy s působením jejich palby na nepřátelské čelní odpory, poněvadž nebudou míti někdy dostatečný výstřel (nutnost udržeti spojení bude vyžadovati, aby zůstala více vzadu), nebo bude nucena věnovat pozornost ohroženému boku. Zbude proto pro čelní palbu jen 6 až 7 družstev, neboli jeden kulomet od druhého s rozstupem 220 až 250 kroků.

Počítáme-li, že ve válce budou scházeti u každého družstva průměrně dva muži (nemocní, ranění, mrtví, spojky atd.), budou míti všechny tři čety dohromady k dispozici nanejvýš 100 mužů. To znamená, že při zasazení všech družstev do palebného sledu a po odpočítání velitelů družstev, rojí a střelců lehkých kulometů, kteří budou poněkud vzadu pro snadnější velení a bezpečnost kulometu, bude mezi jednotlivci rozstup asi 30, při zasazení 7 družstev asi 35 kroků. Utvoří-li se v každém ze 7 družstev rojnice s rozstupem 5 kroků, vzniknou mezi družstvy mezery široké asi 180 kroků.

Všimněme si nyní výkonnosti zbraní, které budou působiti v prospěch palebního sledu.

Lehký kulomet střelící hledím 600 až 700 m může podle plukovníka francouzské armády Lemoina (viz jeho „Bojový výcvik malých jednotek“) položit přehradnou palbu přibližně na šířku 30, neutralisační na šířku 25 m. Přehradnou palbou je míněna palba, jež má zabrániti nepříteli v postupu. Palba neutralisační má mu znesnadniti volné užití zbraní.

Cvičební řád udává, že lze dosáhnouti obyčejně dostatečné hustoty palby, zasadíme-li do palebného sledu na každých 60 kroků jeden kulomet.

Střelec lehkého kulometu může bez přemístění těla „rozsévati“ palbu v šířkovém úhlu nanejvýše 30°. Budou se tedy při našem obsazení palebního sledu palby dvou sousedních kulometů dotýkati teprve ve vzdálenosti asi 470 kroků. Při menší vzdálenosti vzniknou mezi družstvy mezery neprostřelované lehkými kulometry, které budou tím větší, čím menší bude cílová vzdálenost; při střelbě na vzdálenost asi 200 kroků by byly mezery přibližně 120—130 kroků široké.

To jsou však ideálně příznivé teoretické výpočty. Skutečnost a terén se svými skrytými místy a hluchými prostory poučí nás až příliš pádne o nedostatečnosti palby, již mohou lehké kulometry při takto slabém obsazení poskytnouti.

Kulometná rota o 12 kulometech může neutralisovati úsek 400 m široký. Počítáme-li s účinnou palbou na vzdálenost 1500 m a s nutným rozložením kulometné roty do šířky i do hloubky, vidíme, že vydatné soustředění palby bude v mnoha případech nemožné. 3 kulometry, které jsou přímo ve středu sestavy, 300 m za palebným sledem, vzdáleným 600 m od nepřítelů, mohou střílet před jedno z obou křídel nejmenším hledím 1500 m. Nepřátelské odpory, působící na naše křídla z prostoru mimo naše pásmo, nebudou moci být těmito kulometry prostřelovány. Představíme-li si pak, že nebude vždy vhodných palebných postavení, že v palbě budou brániti různé přírodní clony (terénní vlny, lesíky, křoviny a j.), a uvědomíme-li si, jak nesnadné bude na takovou dálku zastřílení (zejména v mokré půdě a v porostech), musíme uznati, že účinek kulometné palby bude poloviční.

Lehký dělostřelecký oddíl je s to působiti najednou na šířku 600 m. V okamžiku zahájení boje předvojem budou obvyčejně k dispozici nanejvýš 2 baterie, třetí bude v pohybu. To znamená účinnou palbu a šířku 400 m. Poněvadž pak bude chyběti s počátku telefonické spojení mezi velitelem oddílu a veliteli baterií, mezi pozorovatelnami a mezi bateriemi, nebude palba dostatečně řízena, a tudíž bude i méně účinná.

Rovněž spojení mezi pěchotou a dělostřelectvem bude obtížné, neboť křídelní čety budou obvyčejně od velitelství praporu na vzdálenost 2000 kroků. Často se bude tato vzdálenost rovnati 2500 až 3000 kroků. Vyžadovati tedy dělostřeleckou podporu a očekávati, že bude zpravidla včas poskytnuta, neshoduje se nikterak s pravděpodobností.

Na podporu čtyř děl nelze spoléhati, poněvadž při těžkopádnosti a malé donosnosti materiálu, jakož i při obtížném zásobování střelivem nemůže nám na široké frontě nic zvláštního poskytnouti, neboť často nebude moci působiti včas a tam, kde bychom její palby potřebovali. Není konečně ani pravidlem, že by ji musil míti předvojový prapor k své dispozici.

3. Sledujme nyní prapor za postupu napříč terénem, v letní době, kdy na polích jsou vysoké plodiny a kdy zpravidla budou prováděny větší operace. Naše holá cvičiště a představa cvičení v podzimním a zimním terénu mohly by nás vésti k nesprávným závěrům.

Vycházejme z předpokladu, že prapor má 2 rot v prvním sledu a jednu rotu v záloze, kteréžto řešení, mnou navrhované, jest uvedeno i v přednášce podplukovníka Nalota jako obvyklé. Tam je též kladen požadavek, aby prapor byl rozložen po celé šířce pásma, bez mezer mezi rotami, poněvadž terén se za postupu mění a musí býti všude prohledán. To konečně odpovídá i čl. 280 našeho Polního řádu, který zní: „Předvoje rozšíří svou pochodovou frontu tak, aby zřídily před celou frontou divise — pokud to terén připustí — zajišťovací čáru, kterou žádná nepřátelská částice nemůže znenadání projíti, a aby byly s to rychle obsaditi místa, kterých je třeba k pozdějšímu rozvinutí jednotek hlavního voje divise a zejména k zajištění dělostřeleckých pozorovatelů.“

Bylo již řečeno, že každá rota bude pracovati na šířce 1500 kroků, s třemi četami v prvním, s jednou v druhém sledu. Vypočítal jsem též, že v palebném sledu bude obvyčejně 7 družstev, poněvadž křídelní družstva budou více vzadu a bude jim svěřena úloha krytí boků anebo úlohou styku. Rozstup mezi jednotlivými lehkými kulometry bude asi 200 kroků, rozstup mezi jednotlivými vojiny asi 35 kroků.

Představme si nyní, že tento palebný sled, nemající vůbec žádné hloubky, má postupovat napříč lesem. Mějme na mysli les úplně neznámý, v kterém není žádná význačná směrová čára, les, kde se střídají snadno prostupné části s plochami, kterými lze jen nesnadno proniknouti. K tomu připomeňme, že veliteli čet a družstev budou záložníci a odpovíme si na otázku: Je možno za těchto okolností udržeti uvnitř rotý spojení? — Sotva.

Maně si vzpomínám na lesní hony. Co je tu křiku a dohadování, aby honci, vstoupivší do leče s rozstupem 10 kroků, udrželi mezi sebou spojení. Ti, co mají snadnější průchod, postupují rychleji, ti, kteří jsou v křovinách, zůstávají pozadu; za chvíli vzniká mezi nimi značná meze-
ra přes to, že se průchod děje jen v úzkém pásmu a na krátkou vzdálenost a že jsou to osoby, které les dobře znají.

Myslím tedy, že udržení spojení uvnitř rotý je v našem případě velmi obtížné, ba i nemožné. Rozstupy mezi jednotlivými vojiny jsou tak velké, že v hustějším lese nemůže jeden druhého ani pozorovat. V určitém okamihu bude spojení na několika místech přerušeno, některá družstva odbočí o několik stupňů od naznačeného směru a na konec vznikne úplný nepořádek, při kterém se snadno některé části octnou ve směru kolmém na směr původní. Všechna pravidla o vyrovnaní na cestách a průsecích nejsou zde nic platná, poněvadž ani velitelé čet nejsou s to, aby svá družstva na tak široké frontě mohli vésti a řídit.

A nelze-li družstva vésti a pořádek udržeti za postupu mimo boj, jak to bude vypadat, střetneme-li se v lese s nepřítelem? Jsou vojini, vzdálení jeden od druhého na 35 kroků, schopní klásti aspoň minimální odpor? — Kladnou odpověď by mohl dáti skutečně jen ten, kdo se nikdy v podobné situaci neoclt a neví, jakou depresí působí v nebezpečí na vojáka pocit osamělosti. Nepřítel v takovém případě pronikne náhle, kde se mu zlíbí, a vlastním družstvům zbude jedině rychlý ústup nebo zajetí.

O nějakém vlastním pronikání, jež je vlastně úkolem předvoje a jehož splnění velitel valného voje očekává, nemůže býti ani řeči, a to prostě z té příčiny, že řízení boje je naprosto nemožné. Či si troufá některý velitel čtyř vésti v takovém případě svou čet, rozloženou na šířce 500, ba snad dokonce (uchýlí-li se křídelní družstva poněkud vně od původního směru) na šířce 600 až 700 kroků?

Protože pak není vedena četa, není vedena ani rota a prapor, to znamená, že celý předvoj je bez vedení. Nepomůže zde ani záloha, poněvadž boj bude mít v nepřehledném terénu tak rychlý spád, že se s jejím včasným a vhodným zasazením nedá počítati. Možná, že v době, kdy velitel praporu dostane zprávu o ústupu té neb oné rotý, bude již sám i se svou zálohou nepřítelem obchvácen. Velitel roty se pak pravděpodobně doví o proniknutí nepřítele teprve v okamžiku, kdy jím bude sám ohrožován.

Ti, kdo zastávají, co se týká šířky pásma, názor podplukovníka Nalota a Halhubra, zdůrazňují neustále počet kulometů, jimiž prapor disponuje. Zmínil jsem se již dříve, že ani v odkrytém terénu nebude při velké šířce pásma jejich palba tak vydatná, jak by se mohla podle teoretického výpočtu očekávati. Co jsou nám však kulomety platny v boji uvnitř lesa, kde mohou stříleti jen na nějakých 60 nebo 100 kroků, když jeden od druhého je na 200 kroků? Mohou při tak široké frontě a krátkosti výstřelu zastaviti postup nepřítele?

Kulometry, zejména jsou-li mezi nimi tak velké rozstupy, nám v lese mnoho nepomohou. Nemůže nám pomoci ani dělostřelectvo, ani tanky a obrněná auta. Zde nám může pomoci jen živá síla, t. j. počet vojáků a jejich odvaha. Odvaha sama musí pak býti úměrná počtu.

Případy, kdy se předvoje střetnou s nepřítelem uvnitř lesa, budou u nás dosti časté, neboť naše eventuální válčiště jsou na lesy velmi bohatá. Je tedy třeba s touto okolností při určování šířky pásma počítati.

Podle mého názoru nestačí však prapor v pásmu 3000 kroků širokým ani v terénu „přehledném“, jak jsme zvyklí jej oceňovat podle speciálky. V letních měsících budou pole pokryta plodinami, které budou při střelbě kulometů brániti ve výhledu i ve výstřelu. Nepříteli však naopak budou poskytovat skryté přístupy, jimiž se snadno dostane až na ztečnou vzdálenost a lehce pronikne mezerami mezi družstvy, kteréžto mezery nebudou pro nedostatečný výstřel dobře ovládnuty.

Takový terén bude ve skutečnosti snad přehledný pro velitele praporu, sotva však pro velitele čety, kterého musí zajímati každé nepřátelské družstvo. Jsa přímo v dosahu nepřátelské palby všech zbraní, musí se velitel čety kryti zrovna tak jako ostatní vojini a nebude mít tedy možnosti, aby mohl postup svých družstev pozorovat a jejich boj řídit. Naše cvičení, někdy uprostřed polních kultur v letních měsících konaná, nesmějí nás vésti k omylu; při nich nebývá prováděn postup na tak širokých frontách, postupuje se obvykle jen v podélném směru polí, s puškami často pažbou vzhůru, a velitelé čet řídí postup družstev způsobem, jehož by se sotva mohli odvážit v boji.

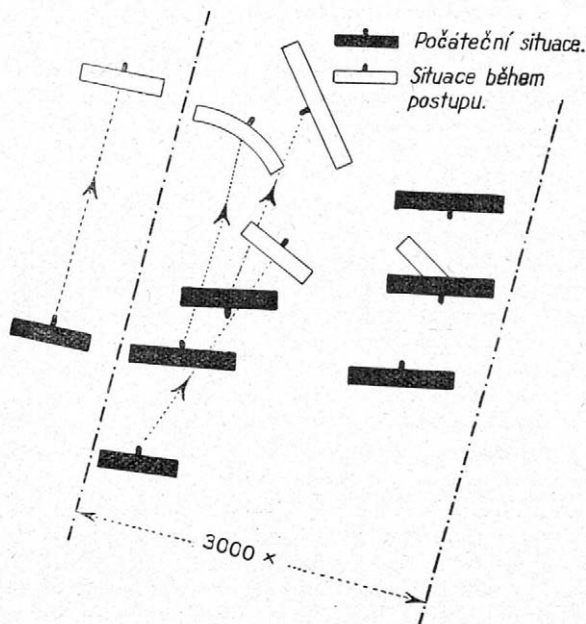
Nebude na škodu, všimneme-li si též, jak může býti na široké frontě použito roty druhého sledu-zálohy velitele praporu.

Podplukovník gšt. Nalet v své přednášce uvádí doslova toto: „S počátku zjednání dotyku má druhý sled praporu býti na takovou vzdálenost od prvního sledu, aby bez obtíží mohl prováděti bočné pohyby, jichž bude třeba, aby se umístil čelně proti cíli, který mu později velitel praporu určí. Avšak hloubku praporu není třeba přeháněti; je třeba, aby druhý sled byl s to zasáhnouti a podporovati tu neb onu rotu, která by ustupovala. Se zřetelem na tyto okolnosti se snad zdá, že vzdálenost mezi 1. a 2. sledem by neměla býti větší než 500—600 m. A skutečně lze míti za to, že v normálním terénu je rota s to, prováděti bočné pohyby bez velkých obtíží, je-li 500—600 m vzdálená od čáry předních nepřátelských stráží.“

Stojí předně za úvahu, zda záložní rota, vzdálená 500—600 m od nepřátelských předních stráží, může vykonati bočný pohyb, řekněme v délce 600—1000 m, t. j. z jedné části pásma praporu do druhé. (Nezapomínejme, že jeho šířka je 2250 m!) Uvážíme, že by se pohyb konal pod palbou nejen těžkých, ale i lehkých kulometů nepřátelských, dospějeme jistě k názoru, že by rota utrpěla při něm veliké ztráty a že by takový přesun v nepřátelské palbě vyžadoval příliš mnoho času. Pro takový přesun by býti musily zvláště příhodné terénní podmínky, jinak nelze si jeho úspěšné provedení představit.

Kromě toho se nezdá pravděpodobným, že by záložní rota, postupující na vzdálenost 500—600 m za 1. sledem, mohla splniti svůj úkol, který vyžaduje, aby rychle zasáhla a podporovala tu rotu, již by se postup zdařil, anebo podchytila rotu, která by ustupovala. To by bylo možné jedině tehdy, kdyby její pomoci bylo třeba v tom prostoru, v kterém prá-

vě je. Bude-li však na př. za levým křídlem a nepřítel donutí pravé křídlo k ústupu, není vhodné zasažení možné. Včasný přesun nelze pro velkou vzdálenost a nepřátelskou palbu uskutečnit a palbou nebude moci rovněž zasáhnouti, neboť vzdálenost od pronikajícího nepřítele může se pohybovat od 1500 až do 2500 kroků a kromě toho budou brániti v palbě vlastní ustupující části a terénní kryty i clony. Může se tak státi, že záložní rota, aniž splní svou úlohu, bude sama nepřítelem obchválena (viz obr. 1).

Obr. 1.

Z toho je vidět, že vzdálenost 500—600 m určitě nestačí. Podle mého názoru závisí vzdálenost zálohy od prvního sledu jednak na šířce pásma, jednak na terénu a na síle, již 1. sled může vyvinouti. Čím je první sled slabší a čím větší šířka pásma, v jehož hranicích má býti zálohy použito, tím více musí býti od 1. sledu vzdálena. Přihlížeje jen k šířce pásma a k síle jednoho sledu, řekl bych, že záloha, s jejímž použitím je třeba počítati v kterékoli části pásma, musí býti vzdálena od 1. sledu asi 1000 m. Jsem si při tom vědom toho, že ani tak nebude záloha na místě, které by v každém případě zajišťovalo její včasné použití; při kratší vzdálenosti bychom však riskovali kromě opožděného zasažení též nebezpečí, že by jí nemohlo býti použito na potřebném místě vůbec.

Činí tedy i vedení a použití zálohy na široké frontě značné obtíže.

4. Jak jsem již na počátku tohoto článku uvedl, je dosti odpůrců i přívrženců názoru, že předvojový prapor za přibližování a zjednání do-tyku je schopen zhostiti se úspěšně své úlohy v obvyklém pásmu 3000 kroků širokém. Přívrženci tohoto názoru bylo při náhodné debatě uzná-ováno, že první sled, dotovaný jen 2 rotami, je příliš slabý a bylo navrho-ováno: „Dáti všechny tři rotý do prvního sledu. Každá z nich dá tři čty

do palebného sledu a jednu ponechá v záloze; tu smějí však velitelé rot zasaditi jen se svolením velitele praporu. Mezi rotami ponechati větší mezery.“

Toto řešení je velmi lákavé. Svědčí o tom též okolnost, že všechny osoby debatě přítomné přijaly je hned za své. Bude tedy snad dobře, podíváme-li se na jeho líc i rub.

Podle čl. 678 Cvičebního řádu je povinností velitele praporu, aby si ponechal zálohy, a užil-li jich, aby si je hleděl znovu vytvořit. Tato povinnost platí plně též pro velitele roty, neboť podle čl. 650 má co nejdéle zachovati hloubkové učlenění.

Podle čl. 577 může velitel působiti na boj jen svými zálohami. Čl. 578 nařizuje, že se velitelé rot, praporů a pluků musí vyhnouti předčasnému jejich zasazení a že se musí přesvědčiti, zdali žádosti podřízených o ně jsou oprávněné a nutné.

Jak vidět, neznají naše předpisy v této věci kompromisu. Dokud není prapor v boji, dotud musí míti své zálohy. To je zásadní požadavek, s něhož nelze nic sleviti.

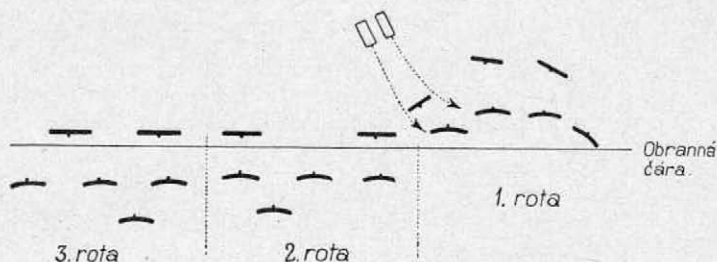
Všimněme si nyní výše navrženého řešení, podle něhož má prapor všechny tři rot v prvním sledu; u každé z nich jest jedna četa v záloze, avšak může býti zasazena jen se svolením velitele praporu. — Nezní to trochu paradoxně? — Je dáno něco veliteli praporu, něco zase veliteli roty, ale fakticky nemá z toho nic ani jeden, ani druhý. Velitel roty bude zde jako hladem umírající, kterému je dán kus chleba, ale: „Nesmíš jej sníst, dokud nedovolím!“ Neboli: velitel roty má zálohu, ale nesmí ji použít; velitel praporu nemá živé zálohy vůbec a zbývá mu jen pochybné dispoziční právo nad zálohami velitelů rot.

Představme si velitele roty při zahájení boje! Řekněme, že je v terénu úplně rovném, uprostřed polí, pokrytých plodinami. I když mu to nepřátelská palba dovolí, bude sotva moci pozorováním zjistiti situaci u křídelních čet, poněvadž často i v terénu přehlednějším bude odkázán jen na jejich situační hlášení. Dostane-li pak hlášení, že nepřítel proniká mezerou mezi křídlem roty a sousedním praporem a že se křídelní četa dává na ústup, bude sotva dost času k tomu, aby si velitel roty vyžádal od velitele praporu, vzdáleného snad v tom okamžiku na 1500—2000 kroků, povolení k zasazení záložní čety. Kde bude už nepřítel, zatím co hlášení, žádost a rozkaz půjde k veliteli roty, praporu a záloze? Hořejší řešení o vydělení a použití zálohy je tedy nájisto pochybné. Způsob jejího použití u praporu je v provedení naprosto odlišný od záloh jednotek větších, jako je pluk, brigáda nebo divise. Kromě toho nemůže velitel praporu ze vzdálenosti 1500—2000 kroků o vhodnosti nebo nevhodnosti zasazení tak malé zálohy, jako je četa, správně a včas rozhodnouti.

Nelze nic namítat, dá-li nyní velitel svému podřízenému určitou jednotku k dispozici s tou podmínkou, že může býti zasazena do boje jen s jeho svolením. Tento případ se hodí však jen pro větší jednotky a jen tehdy, je-li zásada o vydělování záloh plně respektována, t. j., když velitel, jemuž je jednotka podmínečně přidělena, má kromě toho svou vlastní, jen jeho rozkazům podléhající zálohu. V našem případě by byla tato zásada rozhodnutím velitele praporu porušena a celé řešení by se tak stalo příliš těžkopádným, bez nějakého určitějšího vyjádření.

Nemá-li velitel praporu přiměřenou zálohu, nemůže při zjednávání dotyku využití dosaženého úspěchu. Podaří-li se na př. jedné z rot pro-

niknouti, zatím co ostatní jsou zastaveny, není zde nikoho, kdo by mohl následovati a ochranou boků i působením do stran donutiti celou obrannou čáru nepřitele k ústupu. Naopak, proniknuvší rota musí se sama zastaviti a vydává se v nebezpečí, že bude v určitém okamžiku ohrožena a odražena (viz obr. 2).

Obr. 2.

Čtenář si jistě povšiml, že u výše uvedeného řešení je počítáno s většími mezerami mezi jednotlivými rotami, čímž se má zmenšiti jejich fronta a zvětšiti průbojnost. — Avšak i ty naše mezery jsou čertova kopýtka, která nelze na každou botu narazit. Neboť čeho jimi v našem případě dosáhneme? Jediné toho, že rotý budou rozloženy na užším prostoru a dají se snadněji ovládati a vésti. Naproti tomu se tím však zbavujeme výhody těsnějšího spojení s rotami sousedními. Větší mohutnosti palby bychom dosáhli jen zdánlivě, poněvadž ve skutečnosti musí býti palba řízena i proti nepříteli umístěnému proti mezerám. Nedoporučoval bych, aby to bylo opomíjeno, poněvadž jinak by střílel tento protivník do nás zrovna tak klidně jako na polní střelnici do figur. Na druhé straně najde protivník při svém postupu v našich mezerách velmi vhodná místa k prolínání a ohrožení vlastních našich boků, a my naopak můžeme se tak snadno minouti s mezerami, jež má nepřítel v své obranné sestavě. Myslím tedy, že mezery uvnitř praporu za přibližování a zjednávání dotyku mají více nevýhod nežli výhod, ba stávají se nám dokonce velmi nebezpečnými, nemá-li velitel k dispozici dosti prostředků, jimiž by mohl vzniklé nevýhody zdolat. Mezery neodpovídají ani ustanovení Polního řádu čl. 280, o čemž jsem se zmínil již v stati předešlé.

5. Vlastními úvahami jsem dospěl k názoru, že:

a) šířka 3000 kroků (2250 m) je pro předvojový prapor příliš veliká; počítati pak s ní jakožto s šířkou obvyklou, byl by osudný omyl a výpočet až příliš odvážný;

b) šířka 2000 m (2670 kroků), stanovená čl. 434 Cvičebního řádu, je skutečně šířka maximální a lze jí použití jen v některých případech.

Předvojové prapory postupující na šířce 2250 m nejsou schopny zajistiti vnitřní spojení a včasné dodávání zpráv a rozkazů. Síla jejich útoku i odporu je minimální a nestačí na úkoly, jež mají předvoje všeobecně splniti. Jsem přesvědčen, že takový prapor neodolá v mnoha případech ani náporu silnějšího nepřátelského převládajícího oddílu, o nepřátelských předvojích anebo ofensivních akcích předvoje ani nemluvě. Není tedy takový předvoj ani s to, aby splnil svou minimální úlohu, t. j. aby valnému voji zajistil náležitý „čas a prostor“. Může tak lehce dojiti k nemilému překvapení.

Nevím, co by nás mělo vésti k tomu, abychom předvojovým praporům přidělovali tak široká pásma. Snad že budeme často nuceni vésti boj na široké frontě?

Tento důvod se mi však nezdá správný. I když je veden boj na široké frontě, nelze přece vésti najednou všude boj ofensivní. Určité úseky budou v obraně, zatím co se na jiných místech bude útočit. K úspěšnému provedení ofensivy v určitém prostoru je pak třeba převahy sil nad silami protivníkovými a nemůžeme tedy jít do útoku s malými silami, lze-li u protivníka očekávat převahu. Nejsou tedy ani dlouhé fronty důvodem, který by přesvědčoval o nutnosti přidělování širokého pásma předvojovým praporům.

Může se ovšem státi, že v určitém úseku fronty budou protivníci postupovati poměrně stálými jednotkami, majícími jen podřadný úkol. Pro nedostatek jednotek bude nutno postupová pásma rozšířit, aby nevznikly mezery. Tím musí ovšem padnouti zásada o jedné třetině a o jedné šestině sil, jež jsme zvyklí vylučovati pro předvoj, neboť v okamžiku, kdy se srazíme s protivníkem, musíme mít v 1. sledu tolik sil, abychom mohli eventuálně přejít ihned k útoku. Bude-li na př. skupině čtyř pěších praporů přiděleno pásmo 3500 m široké, nelze podle mého názoru počítati s jedním nebo dvěma prapory pro zjednání dotyku a se zbývajících třemi nebo dvěma prapory pro útok anebo pro obranu. Jeden prapor by na splnění útoku absolutně nestačil, druhé řešení pak — dva prapory v prvním a dva v druhém sledu — nelze si myslit. Musí tedy skupina přijmouti hned před začátkem boje útočnou sestavu, v daném případě s třemi prapory v prvním sledu a s jedním v záloze. Z toho vidíme, že i při tak zvaném boji na široké frontě nejsme nuceni k tomu, abychom za přibližování přidělovali praporům 1. sledu široká pásma, přesahující hranice jejich výkonnosti.

Mám dojem, že pplk. gšt. Nalot i pplk. Halhuber měli při svém požadavku (aby pro předvojový prapor za přibližování bylo normálně přidělováno pásmo 3000 kroků široké) na mysli jen jedinou situaci, kdy nepřítel nás očekává v obranném postavení. V takovém případě by na každých 3000 kroků jeden prapor zdánlivě postačoval. Ve skutečnosti musíme však přihlížeti k různým okolnostem, které mohou rázem přijaté řešení zvrátiti.

Představme si, že je nepřítel v obraně na určité čáře a že během příštího dne má podle získaných zpráv dostati posily. Vlastní strana, vedoucí ofensivní akci, bude se jistě snažit, aby se zmocnila nepřátelského postavení dříve, než hlášené posily budou moci zasáhnouti do boje. K dosažení tohoto cíle je ovšem třeba rychlého postupu, zjednání dotyku a útoku. To vše se dá uskutečniti jen tehdy, budou-li dostatečně silné předvoje. Slabé předvoje budou zdržovány nepřátelskými přezvědnými částmi a tím bude brzděn i postup valných vojsk. Dá se očekávati, že se jim vůbec nepodaří zatlačiti nepřátelské krycí prvky, třebaže je to jen lehká clona, a k zjednání dotyku musí býti zasazovány další jednotky. Z toho ze všeho vyplyne velká ztráta času a nakonec snad i nezdar celé akce, která při rychlejším postupu mohla přinést rozhodující úspěchy.

Konečně třeba uvážiti, že při střetném boji a též při pronásledování nastanou po většině situace, kdy slabé předvoje by mohly býti příčinou buď vlastní porážky nebo trestuhodného nevyužití dosažených úspěchů.

Tak na př. bude si vyšší velitel přát, aby předvoje dosáhly určité, pro nás velmi výhodné čáry dříve než nepřítel. I když lze tuto úlohu časově lehce splnit, nebude slabými předvoji vykonána, poněvadž budou velmi zdrženy nepřátelskými přezvědy a j. Bude-li taková čára obsazena třeba jen slabými pohyblivými prvky nepřítel (jezdeckem, cyklisty), nebudou moci předvoje prorazit.

Víme všichni, jaké nesmírné výhody může nám zejména v střetném boji poskytnouti terén. Slabé předvoje nejenže nebudou moci nám jej získati, nýbrž nebudou ani schopny zajistiti nám — jak jsem se už jednou zmínil — potřebný „čas a prostor“.

Maně si vzpomínám, jak při závěrečných cvičeních jeden vyšší velitel dosáhl nad protivníkem rozhodného úspěchu hlavně proto, že vysláním silných předvojů zjednal rychle dotyk a výhodné postavení a nedal tak protivníkovi dosti času, aby vydáním vhodných disposic a provedením potřebných přesunů mohl jeho akci zdárně čeliti.

Připustme, že dva protivníci budou na postupu: pluk proti pluku v pásmu širokém 3000 kroků se shodnými hranicemi. Podle pplk. Nalota a Halhubra měl by býti v době přibližování v předvoji jeden prapor. Jak to dopadne, bude-li mít náš protivník v 1. sledu prapory dva a v záloze jeden? Myslím, že bude proti nám ve veliké výhodě, protože bude moci dříve udeřit a zbavit nás volnosti jednání, při čemž mu všechny tři prapory zůstanou pevně v rukou, neboť budou rozloženy méně do šířky a více do hloubky. Jeho prapory prvního sledu, každý na šířce 1500 kroků, budou mít dostatečnou průbojnost i odolnost, záložní prapor bude připraven, aby zasáhl na vhodném místě. U nás, co se týká 1. sledu, bude pravý opak. Prapor, rozložen na široké frontě, nebude mít odolnosti takřka žádné, o průkazné síle nelze u něho ani mluvit. Pro eventuelní útok by musely býti zasazeny zbývající dva prapory, při čemž by se útok konal pravděpodobně za nevýhodných podmínek terénních (poněvadž jsme si je nedovedli zajistiti), s překročováním prvního sledu (snad zase v tom nejnevýhodnějším pro to terénu) a bez zálohy, poněvadž to bude velmi dlouho trvat, než překročený prapor bude veliteli pluku jako použitelná záloha opět k dispozici.

Řekl bych, že otázka síly předvojů nebude konečně záviseti na nás samých; bude-li nepřítel používat předvojů silnějších, budeme muset se mu přizpůsobiti.

Silných předvojů potřebujeme i za pronásledování, neboť jinak budeme neustále a příliš zdržováni slabými clonami kryjícími ústup a připravíme se tak o největší část úspěchu.

Podplukovník Halhuber se při svém požadavku širokého pásma pro předvojový prapor odvolává na článek majora gšt. Fetky, uveřejněný ve Voj. rozhledech, roč. XII, č. 2, podle něhož může prapor brániti úsek 3000 m široký. Přiznávám, že je to možné, avšak jen proti slabému poměrně nepříteli a za podmínek, že terén je zvláště pro obranu výhodný, že jsou vykonány všechny opevňovací práce a náležitě a do všech podrobností připraven plán palby. Úlohu předvojového praporu však nelze ani zdaleka srovnávati s úkolem obrany. Je-li pak předvojový prapor k obraně donucen, je to obyčejně za těch nejhorších podmínek, které si můžeme pro obranu představit. Není zde ani svobodné volby terénu, ani opevnění, ani odpovídajícího učlenění, není rozvrhu palby ani dostatečného spojení; obrana se zaujímá v palbě nepřítel. Za takových

okolností se snižuje obranná schopnost praporu jistě alespoň o celou polovinu.

Jest ještě mnoho věcí, které bych mohl k podpoře svého názoru uvést. Nechci však článek příliš rozšiřovati a jsem přesvědčen, že čtenáři, kteří se budou o akce předvoju zajímati, najdou při praktickém provádění dostatečné potvrzení mých slov.

Major Jan Valníček:

Řešení rozměrů terčů pro zápalkovou střelbu na podkladě rovnocennosti střelby zápalkové a školní.

Pro střelbu zápalkami vz. 24 byly vydány tiskárnou MNO. terče, pravděpodobně podle návrhu pěchotního učiliště. Domnívám se, že toto učiliště mělo při navrhování terčů vůdčí myšlenku, že každý střelec musí nejprve střílet zápalkami na tytéž terče, na které bude střílet střelbu školní, při čemž má platiti ekvivalence podmínek pro splnění jednotlivých čísel, ovšem při změněných poměrech, s nimiž musí zápalková střelba počítati. Jedním slovem, střelba zápalkami má býti v redukovaném vydání střelbou školní. My jsme pak postaveni před úkol, upravit pro zápalkovou střelbu tytéž podmínky, jaké bude míti pak střelec při střelbě školní.

Podíváme-li se na terče, vydané tiskárnou MNO., a na návod, který k nim přikládá, a provedeme-li úplně objektivní srovnání se školní střelbou za pomoci počtu pravděpodobnosti a posteriori, jehož zásady, vyjádřené Gaussovým zákonem chyb, platí skoro úplně přesně pro zákony rozptylu, jak dokázal r. 1880 franc. kpt. Henry (Aplikovaná matematika pro vojsko, II. díl, str. 253), uvidíme, že tyto terče i s podmínkami pro splnění jednotlivých čísel neodpovídají výše vysloveným intencím ekvivalence střelby zápalkové a školní.

Tento objev není nový. Věci se už zabýval v 6. čísle Vojenských Rozhledů roč. 1929 škpt. Woschilda, který správně upozornil na to, že při navrhování těchto terčů pro střelbu zápalkami nebylo dbáno podmínky stejné pravděpodobnosti zásahu ani podmínky perspektivního zmenšení. Čekal jsem stále, že autoři návrhu budou na vývody škpt. Woschildy nějak reagovati, ale zdá se, že hlas tohoto důstojníka byl oslyšen.

Účelem tohoto článku je poukázati na to, že ani škpt. Woschilda nemá v svých, jinak pracně a svědomitě založených úvahách úplnou pravdu, ač se zde (na př. na rozdíl od taktiky) dá pravda nalézt, a to, jak jsem výše naznačil, za pomoci nejexaktnější vědy, matematiky, tedy pravda absolutní, o níž nemůže býti sporu.

Tolik jaksí úvodem. A nyní přikročím k vlastní věci tím, že budu nejprve precizovati pojmy.

Při školní střelbě střílíme na určité cíle, při čemž máme stanoveny určité podmínky, které musíme splniti. Tyto podmínky jsou dány pravděpodobností zásahu, která je zase dána rozptylem. Musíme tedy nutně vycházeti od rozptylu. Pomíjím při tom zatím význam dálky, neboť rozptyl je vlastně funkcí dálky, takže dálka je v našich úvahách už obsažena úplně automaticky. Jinak budeme přihlížeti k významu dálky jen při